

Анвоъи дорул куфр ва табдили дорул ислом ба дорул куфр.

Бисмиллаҳ валҳамдулиллаҳ, аммо баъад: асسالому алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатуҳ / баҳши 10 : (анвоъи дорул куфр ва табдили дорул ислом ба дорул куфр (1))

Росулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам бо пеймоники дар Мадина бо куффори яҳудий ва мушрик бастаки ба дустури мадина, ё саҳифатун набиъ ё пеймони мадина машхур аст ва бо пеймонхойики бо мажусил ахсоъ ва насронийхойи ниҷрон баст ва бо жанғхойики бо куффори мушрикин қурайш ва куффори яҳудий ва ғейриҳ анжом дод нишон додки дорул куфр дугуна аст ё дорул куфри астки бо дорул ислом сари жанғ ва қушт ва қуштор дорад ё дорул куфри астки бо дорул ислом вориди аҳд ва пеймон ва зиндагии мусолимаат омизи шуда аст.

Ибни Аббос роҳиаллоҳу анҳума дар мовриди секуляристҳо (ё ба забони арабий мушрикин) ривоят мекунадки :

كَانَ الْمُشْرِكُونَ عَلَىٰ مَنَازِلَتَيْنِ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ:

"мушрикин, ду мовзуъ дар қубболи набиъ саллаллоҳу алайҳи васаллам ва мўъминин доштанд:

كَانُوا مُشْرِكِي أَهْلِ حَرْبٍ، يُقَاتِلُهُمْ وَيُقَاتِلُونَهُ،

(дастайи) мушрикон аҳли жанғ будандки пайғамбар бо онҳо жангид ва онҳо бо пайғамбар жангиданд

وَمُشْرِكِي أَهْلِ عَهْدٍ، لَا يُقَاتِلُهُمْ وَلَا يُقَاتِلُونَهُ^۱

ва (дастайи) мушрикин ахли аҳд будандки пайғамбар бо онҳо нажангид ва онҳо нез бо пайғамбар нажангиданд"

имомии Шофеъий роҳимахуллох нез баъди аз зикри дорул ислом, сарзамини куффор ё дорул куфрро ба " дорул харб " ва " дорул аҳд ва "сулх" тақсими мекунад.

Ибни Қоййим ханбалӣ роҳимахуллох нез дорул куфрро ба ду даст тақсими мекунад ва мегӯяд:

«الْكَفَّارُ إِمَّا أَهْلُ حَرْبٍ وَ إِمَّا أَهْلُ عَهْدٍ»^۲.

Куффор ё ахли жанг ҳастанд ё ахли аҳд.

Пас " дорул куфр" ба ду бахш тақсими мешавад:

1-Дорул харб (сарзамини жанг): дорул куфрики бо дорул ислом аҳд - ва амони надорад. Албатта шарт нест ки бо дорул ислом дар холи жанг бошад ҳамин ки аҳд ва амон ва зиммаи бо дорул ислом надорад кифоят мекунад ки дорул харб бошад, ва мусулмани ҳар вақт хоистанд^۳. метавонанд бо онҳо ворида жанг шаванд.

2-Дорул аҳд (сарзамини ахли аҳд ва пеймон): дорул куфри астки бо^۴ дорул ислом пеймони мабний бар тарки жанг вуҷуд дорад. Ин

^۱ بخارى ۵۲۸۶

^۲ زحيلي، وهيه، آثار الحرب في الفقه الإسلامي، ص ۱۷۵.

^۳ ابن قيم جوزيه، محمد بن ابي بكر، أحكام أهل الذمة، ج ۲، ص ۸۷۳

^۴ (السييل الجرار المتدفق على حدائق الزهار ۹۷۶/۱) امام شوکانی می گوید: أن الكافر الحربي مباح الدم والمال على كل حال ما لم يؤمن من المسلمين وأن مال المسلم ودمه معصومان بعصمة الإسلام في دار الحرب وغيرها. و همانا کافر حربی خون و مال در هر حالتی مباح است مگر اینکه از سوی مسلمین به او امان داده شده باشد، و اینکه مسلمان خون و مالش بخاطر عصمت اسلام مصون است در دارالحرب و غیر آنجا.

^۵ شهرى، ملفى بن حسن، حقيقة الدارين؛ دار الإسلام و دار الكفر، ص ۱۳۰.

пеймон хам мумкин аст муддатдор бошад ё мисли пеймон бо " бани замрайи " мушрик ва секуляри хамишагий бошад

مَا بَلَّ بَحْرٌ صُوفَةً^۶

" то дар дарё садафи хаст" ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам дар мовриди ин даст аз куффори маъохид фармуда аст:

مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا^۷

" хар кас, фарди маъохиди (кофарики бо мусалмонон, аҳд ва пеймон баста аст) ро бикушад, буйи беҳишт ба машомиш намерасад. Хар чандки буйи беҳишт аз масохати чихл сол рох, ба машом мерасад."

Албатта дастайи дигар аз уламоъ ба нисбати қадим ё жаид будани ҳокимияти куфр дар сарзамини, дорул куфрхоро ба ду дастайи умда тақсим карданд:

1-Дорул куфри аслий: сарзаминики ҳеч гоҳ дорул ислом набуда аст.

2-Дорул куфри торий: сарзаминики замони дорул ислом буда, сипас бо тасаллутӣ куффор, аҳкоми еки аз " куффори шишгона" ӯи ошкор (яъни : 1. Аллазина ҳаду 2. Вассобиин 3.Ваннасоро 4. Валмажус 5. Валлазина ашроку (мушрикин ё ба забони имрузин секуляристҳо) ва 6. Муртаддин) бар он жорий шуда бошад ва дубора табдил шуда бошад ба дорул куфр.

^۶روض الأنف ۲/ ۵۸ زرقانی ۱/ ۴۵۶
^۷بخاری: ۳۱۶۶

Оё дорул ислом табдил ба дорул куфри торий ё ба қовли шиъаён табдил ба дорул куфрики дорул харб хам хаст мешавад?

Лозим аст қабли аз вуруд ба бахс ва баррасии орои мухталифи фуқаҳойи исломий ба чанд нуктаи ишора кунем:

1-Хукм бар тағйири ек мусалмон ба кофар будан, яъни такфири ек мусалмонки; бояд дар такфири ин мусалмон завобити шаръий комилан риоят шаванд, ва шахси мусалмон аз " 4 филтери" аслий (1. Ибботи журм 2. Таъйиди журм тавассути аллох ва росулиш саллаллоху алайхи васаллам 3. Шурути такфир 4. Мавонеъи такфир) абур дода шавад; ва чунончи ин шахс ба " яқин" фосид ташхис дода шуд, ва шубхайи вужуд надоштаки бо чанг задан ба он шубхайи уро аз хукми иртидод табраъа кард, ва шахс 1. Огохона 2. Амдан 3. Ба мейли худииш ва ихтиёрий дучори мукаффарахойи шуда буд, он вақт аст ки хукм ба тағйири ек шахс аз ислом ба куфр дода мешавад; ба хамин тартиб барои тағйири ек дор ва сарзамин аз ислом ба куфр хам бояд " 1 филтери" аслий риоят шавадки дар қуръон ва суннати сахих ва оройи саҳоба ва тамоми мазохиби исломий манот ва меъёр ва маллоки ташхиси дорул ислом ва дорул куфр аз ҳамдигар буда аст ва онхам " қонун ва хукм" аст.

Дар ин сурат инсон ва сарзамин қобили тағйир хастанд хам метавонанд аз куфр ба ислом тағйир кунанд хам аз ислом ба куфр хамчунонки уламо гуфтандки: инки замини " сарзамини куфр" ё " сарзамини ислом ё иймон" ё " дору силм" ё " дору тоах" ё " дору маъсият" ё " дорул мўъминин" ё " дорул фасиқин" буда бошад аз авсофи ориза (авсофики мондагорӣи хамишагӣи нестанд) хастанд ва на аз (авсофи) лозима! Дар ин сурат, бидуни шак ин васф (барои

сарзамини) ба васфи дигар мунтақил мегардад (тағйир мекунад),
хамчунонки марди худии аз куфр ба иймон ва илм (васфиш) меравад
^ (тағйир мекунад) ва хамчунонки бар акси ин қазия. .

Аммо чи дар мовриди фарди мусалмон ва чи дар мовриди " дор" ва
сарзамин бояд бидонемки инҳо ба " яқин" қаблан мусалмон буданд ва
бо шак ва гумон ва эҳтимол наметавон ҳукм бар хуруҷ аз исломи ин
ду дод чун:

أَنَّ الثَّابِتَ بَيِّنٌ لَا يَزُولُ بِالشَّكِّ وَالاحْتِمَالِ .

-**Мовриди дигар инки:** сокинини доройи асамат хастанд на
сарзамин. хун ва мол ва арз ва обру ва номуси мусалмони маъсум
ва харом аст хар кужоки бошад ва фарқи надорад дар дорул ислом
бошад ё дар дорул куфр.

Имоми Шофеъий роҳимахуллох дар " умму" мегуяд:

"فَأَمَّا الْمُسْلِمُ فَحَرَامُ الدِّمِ حَيْثُ كَانَ ."

мусалмон хуниш харом аст хар кужоки бошад ва мегуяд:

" وَ إِنَّمَا يَحْرُمُ الدِّمُ بِالْإِيمَانِ كَانَ الْمُؤْمِنُ فِي دَارِ حَرْبٍ أَوْ دَارِ إِسْلَامٍ " .⁹

Ба ростики хун бо иймон оварданд харом мешавад ва фарқи надорад
ин мўъмин дар дорул харб бошад ё дорул ислом.

Ин нигариши исломий комилан дар баробари нигариши муфтихойи
муфтгуй ва номезон ва номутаодил ва тақрибан нима девонайи
сокин дар дорул куфрхостки хуни занон ва хатто кудакон ва

⁸ ابن تيمية . مجموع الفتاوى ٢٧/٤٥ / فإن كون الأرض دار كفر ، أو دار إسلام ، أو إيمان ، أو دار سلم ، أو حرب ، أو دار طاعة ، أو معصية ، أو دار المؤمنين ، أو الفاسقين ، أو عارضة لا لازمة ، فقد تنتقل من وصف إلى وصف ، كما ينتقل الرجل بنفسه من الكفر إلى الإيمان والعلم وكذلك بالعكس

⁹ شافعى، محمد بن ادريس، الأم، ج٧، ص ٣٦٩

атфoли мусалмон дар жазoир ва ро ба журмики падарон ё
шўхарони инхо муртакиб шуданд халол карданд.

-Моғриди дигари инки: жумхури фуқахойи жаҳони ислом
муттафиқун қовл хастандки дар ончики аллох таоло ба унвони
шаръ қарор дода фарқи бейни дорул ислом ва дорул куфр вуҷуд
надорад, ва тамоми ончики аллох таоло ҳаром карда ё бар
бандағониш вожиб карда бо ихтилофи дор ва сарзамин ҳукм фарқ
намекунад ва мусалмон чи дар дорул куфр бошад ва чи дар дорул
ислом ҳаром ва ҳалолхо бо тағйири "дор" ва сарзамин тағйир
накунанд. Хар ончи дар дорул ислом ҳалол ё ҳаром бошад дар
дорул куфр ҳам ҳалол ё ҳаром хастанд.

Имом Шофеъий роҳимаҳуллох дар умму меғуяд:

"مِمَّا يَغْفِلُهُ الْمُسْلِمُونَ وَ يَجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ أَنَّ الْحَلَالَ فِي دَارِ الْإِسْلَامِ حَلَالٌ فِي بِلَادِ الْكُفْرِ وَ الْحَرَامُ فِي بِلَادِ
الْإِسْلَامِ حَرَامٌ فِي بِلَادِ الْكُفْرِ".^{۱۱}

Ончики муслимин бо таъаққул ба он расиданд ва бар он ижмоъ
карданд инки: ончики дар дорул ислом ҳалол бошад дар дорул куфр
ҳам ҳалол аст ва ончи дар сарзамини ислом ҳаром бошад дар
сарзамини куфр ҳам ҳаром аст.

Ровшан аст ки дар хар сурат тақсими замин ба дорул ислом ва дорул
куфр назди тамоми мазохиби исломий муттафиқун алайҳ аст ва
қаси дар он ихтилоф надорад аммо инки имоми Шофеъий
роҳимаҳуллох меғуяд ки замин дори воҳиди аст алова бар ончики^{۱۲}

^{۱۰} كما في فتوى عمر محمود أبو قتادة الفلسطيني في فتواه المشهورة. (فتوى كبيرة الشأن في جواز قتل الذرية والنسوان درءاً لخطر هتك الأعراض
وقتل الإخوان)، مجلة الأنصار التابعة للجماعة الإسلامية في الجزائر (الجيا)، بتاريخ شوال ۱۴۱۵هـ - ۳ / ۱۹۹۵م.

^{۱۱} شافعى، محمد بن ادريس، الأم، ج ۷، ص ۳۷۵

^{۱۲} (مجلة مجمع الفقه الإسلامي) العدد السابع ، الجزء الرابع ، ۱۴۱۲ هـ ، من مداخلة للدكتور عابد السفيناني .

қаблан арз кардем манзуриш ин аст ки мусалмон дар ҳар кужойи замин бошад бояд мултазим ва пойбанд ба риояти аҳкоми шарияти аллоҳ бошад чи дар дорул ислом бошад ва чи дар дорул куфр ва бар ҳамин мабно ҳудуд бар мусалмон нест дар саросари замин вожиб мегардад, аммо дастахойи аз ханифа бар ин боварандки иқомаи ҳудуд бар мусалмон дар дорул ҳарб вожиб нест.

-Моғриди дигарии лозим аст барои чандимин бор ба он ишора шавад инки: ҳукмики дар "дор" ва сарзамин дода мешавад рабти ба сокинин надорад.

Яъни мумкин аст макони дорул ислом бошад аммо мисли хайбар тамоми сокинини он ва ё мисли хинд аксарияти сокинини он кофар бошанд, ё сарзамини мисли Макка қабли аз фатҳ ва ҳабаша дорул куфр бошад аммо дар миёни сокинини он мусалмонон ҳам зиндагӣ кунанд. Ба забони содатар ва ба унвони мисол: замоники меғуӣи ин сохтумон ва опортимон мутаъллиқ ба муслимин аст қарор нест хатман сокинини он мусалмон бошанд ё замоники ғуфта мешавад ин манзил ва опортимон мутаъаллиқ ба куффор аст қарор нестки тамоми сокинини он ҳам кофар бошанд, ва бо тағйири моликияти ин сохтумон аз мусалмони ба кофари ё аз кофари ба мусалмони он ҳам аз ислом ба куфр ё аз куфр ба ислом тағйир намекунад. Ва ин тағйири моликият аз мусалмони ба кофари ё аз кофари ба мусалмони ҳеч рабти ба сокинини ин дор ва сарзамин ва манзил надорад.

Мазаҳи ханафӣ:

Мухаммад ибни Хасан шайбоний роҳимахуллох мегуяд: сарзамин бо ижройи ҳукми мусалмон дар онҷо ба дорул ислом табдил мешавад ва агар ҳукми ғейри муслимин жорӣ шавад пас ин сарзамин дору харб^{۱۳} мешавад. .

Косоний роҳимахуллох мегуяд: сарзамини дорул куфр мешавад бо ошкор шудани аҳкоми куфр дар онҷо. Бо ин вужуд бисёри аз фуқаҳо дар мазхаби ханафӣ ҷихати табдил шудани дорул ислом ба дорул^{۱۴} куфр се шарт гузоштанд:

1-Аҳком ва қавонини куфр бар он ҳоким шаванд.

2-Аз ҳар ҷихат ба дорул куфр муттасил шавад.

3-Дар он мусалмон ва аҳли зимма доройи ҳамон амнияти аввалиш набошад.

Ибни Обидин ханафӣ роҳимахуллох, назари имоми Абу Ханифа роҳимахуллохро дар ин маврид баён мекунад ва мегуяд: дорул ислом бо шурути чун : шуҳрати ижройи аҳкоми куфр, мумониъат аз ижройи аҳкоми ислом, иттисол ба дорул куфр ва иртидоди сокинин, ба дорул куфр табдил мешавад; дар воқеъ ин даста аз уламои мовжуд дар мазхаби имоми ханифа роҳимахуллох фақат дар сурати вужуди се шарти мазкур, мантақай аз дорул исломро дорул куфр^{۱۵} медонанд.

Яъни дар нигоҳи ин даста аз ханафӣ сарзаминҳои чун Туркистони шарқӣ ва сарзаминҳои исломӣ хиндқи ҳар се шарт дар онҳо вужуд дорад табдил ба дорул куфр шуданд аммо сарзаминҳои чун Туркия ва сарзаминҳои ишғолий тахти

^{۱۳} (شرح السیر الکبیر ۵/۲۱۶۵) / لأن الدار إنما تصير دار الإسلام بإجراء حكم المسلمين فيها وحكم المسلمين غير جار فكانت هذه دار حرب .

^{۱۴} (بدائع الصنائع ۷/۱۳۰) / تصير الدار دار كفر بظهور أحكام الكفر فيها .

^{۱۵} ابن-عابدین، محمد امين، رد المحتار على الدر المختار، ج ۴، ص ۱۷۵.

хокимияти режими сеҳюнистӣ ва ғейриҳки аҳком ва қавонини куфр бар онҳо ҳоким шуда аст ва дар онҳо муслимин пойбанд ба қонуни шариати аллоҳ ва ҳатто зиммӣҳои пойбанд ба қавонини шариатҳои ҳудишон ҳам аз ҳамон амнияти мовҷуд дар дорул ислом бархурдор нестанд боз дорул ислом махсуб мешаванд ва жузъи дорул куфр махсуб намешаванд чун ин сарзаминҳо ба дору куфрҳои аслий аз ҳар ҷиҳат муттасил нестанд.

Бар ин асос ибни Обидин ханафӣ роҳимаҳуллоҳ фатво медиҳадки Жабал даруз дар Сурия боз дорул ислом аст ҳар чандки аҳкоми куфрӣ даруз ба он жорӣ мешавад ва ҳокимият ҳам дар дасти ҳудишон аст чун еки аз ин шурут яъни шартӣ дувумки муттасил шудан ба дорул куфр аст таҳаққуқ пейдо накарда ва инҳо таҳти ҳокимияти раҳбарони мо ҳастанд ва сарзаминҳои ислом аз ҳар тараф сарзамини онҳоро ихота карда ва ҳар замонки раҳбарият¹⁶. бихоҳад метавон аҳкоми шариати аллоҳро бар онҳо пиёда кунад.

Тамартошӣ ханафӣ мазҳаб ҳам дар " танвирул абсор" зимни ишора ба ин се шарт замонӣ дар мовриди шартӣ севум ва масалаӣ амниятӣ

« مسلمٌ أو ذميٌّ آمنًا بالأمان الأولِ »

суҳбат мекунад дақиқан дар инҷо ба амнияти хосси ишора мекунадки дар сояӣ қонуни шариати аллоҳ иҷод шуда ва ин амнияти хос ҳам еки аз нишонаҳои таҳкими қонуни шариати аллоҳ ва ҳокимият ва ғалаба ва қудрати муслимин буда аст. Ба ҳамин

¹⁶ وبهذا ظهر أن ما في الشام من جبل تيم الله المسمى بجبل الدروز وبعض البلاد التابعة ، كلها دار إسلام ، لأنها وإن كانت لها حكام دروز أو نصارى ، ولهم قضاة على دينهم ، وبعضهم يعلنون بشتيم الإسلام والمسلمين ، لكنهم تحت حكم ولاية أمورنا ، وبلاد الإسلام محيطة ببلادهم من كل جانب ، وإذا أراد ولي الأمر تنفيذ أحكامنا فيهم نفذها

далил мебинемки Сархасий ханафий роҳимахуллох дар " шарҳи сайри
кабир" мегуянд:

"«فَإِنَّ دَارَ الْإِسْلَامِ اسْمٌ لِلْمَوْضِعِ الَّذِي يَكُونُ تَحْتَ يَدِ الْمُسْلِمِينَ، وَ عَلَامَةُ ذَلِكَ أَنْ يَأْمَنَ فِيهِ الْمُسْلِمُونَ»»^{۱۸}.

дорул ислом исми макони астки тахти сайтарайи мусалмонон
бошад, ва аломати он ин астки муслимин дар он дар амният
бошанд.

Пас агар мебинемки пас аз инъиқоди пеймони сулҳи ҳудайбияи
муслимин дар Макка дар умури шахсий доройи амнияти комил
мешаванд ё дар ҳабаша муслимини муҳожир дар умури ибодии
шахсий доройи амнияти комил мешаванд ин амният ба танҳой
боиси додани сифати дорул ислом ба Маккайи қабли аз ғатх ва
ҳабаша намегардад, балки ин сарзаминҳо ҳамчунон бо вужуди чанин
амнияти дорул куфр боқӣ монданд, ва ин амният ба танҳой ин
сарзаминхоро табдил ба дорул ислом накард, чун дар ин сарзаминҳо
қонун ва қудрати ҳокимият ва ғалаба бо куффор буд на муслимин.
Имоми Сархасий ханафий роҳимахуллох аз Аб Юсуф шогирди Абу
Ханифа ва Муҳаммад ибни Ҳасан шайбонӣ аз бузургони мазҳаби
ханафӣ ривоят мекунадки ба мужарради бартарӣ ёфтани аҳкоми
куффор бар сарзамини ва ғалаба ва ҳокимияти куффор бар он чанин
^{۱۹}сарзамини табдил ба дорул куфр мегардад . Косонӣ дар
" бадоиъус саноиъ" еки дигар аз бузургони мазҳаби ханафӣ ба
^{۲۰}.ҳамроҳи соирин ҳам чанин дидагоҳиро нақл мекунад.

^{۱۷} تنوير الأبصار المطبوع مع الحاشية (۱۷۴/۴). " لا تصير دار الإسلام دار حرب إلا: بإجراء أحكام أهل الشرك، وباتصالها بدار الحرب، وبأن لا يبقى فيها مسلم أو ذمي آمنًا بالأمان الأول

^{۱۸} سرخسی، محمد، شرح سير الكبير، ج ۱، ص ۱۲۵۳.

^{۱۹} الميسوط) للسرخسي، ج ۱۰ ص ۱۱۴، ط دار المعرفة. فجعل الصحابان المنابر: هو الغلبة والأحكام. وقال أبو يوسف ومحمد بن حسن شيباني رحمهما الله: إنها تصير دار الكفر بظهور أحكام الكفر فيها... فإذا ظهر أحكام الكفر في دار فقد صارت دار كفر".

^{۲۰} بدائع الصنائع (۱۳۰/۷). دار الإسلام تتحول إلى دار كفر إذا استولى عليها الكفار، وأظهروا أحكام الكفر فيها. قال الكاساني: "وقال أبو يوسف ومحمد رحمهما الله: إنها تصير دار الكفر بظهور أحكام الكفر فيها... فإذا ظهر أحكام الكفر في دار فقد صارت دار كفر / (بدائع الصنائع) للكاساني : ۴۳۷۵/۹ ، وانظر : (أحكام الديار) ، د عابد محمد السفيناني ، ص ۱۵ وما بعدها .

Дар ин сурат имом Мухаммад ибни Хасан шайбоний ва имом Абу Юсуф наздиктарин шогирдони имоми Абу Ханифа роҳимахуллох, ва ^{۲۱}соири бузургони мазхаби ханафий чун " Косоний" вабидуни дар назар гирифтани шурути сегона, манот ва меъёр ва маллоки ҳукмдор ва сарзаминро новъи " қонун ва ҳукм" и донистандки бар он сарзамин ижро мешавад ва фатво додандки: "дорул ислом бо зухури ахкоми куфр дар он табдил ба дорул куфр мешавад" . Ҳукмдори (сарзамин) тобеъи ахкоми астқи бар он ҳоким аст ва тасаллут дорад, пас агар ахкомики бар он мусаллат аст ахкоми куфр бошад ^{۲۲} .он сарзамин дорул куфр аст.

Моликийҳо:

Бо онки манот ва меъёри дар назди ҳуди имоми Молик роҳимахуллох ва соири уламои моликий возих ва ровшан аст ва ин бузургворон " "қонун ва ҳукм" ро маноти ташхиси дорул ислом ва дорул куфр донистанд, аммо баъзи аз уламоъ мисли Дисуқий моликий роҳимахуллох мегуянд ба далили тасаллут куффор бар дорул ислом ва ижро шудани қавонини куффор бар жомеъа, дорул ислом табдил ба дорул куфр намешавад модомики муслимин шаъоири ислом мисли намози жамоат ва жумъа ва ийдайн ва амсолихиро ^{۲۳} .анжом медиханд.

^{۲۱} (بدائع الصنائع) للکاساني، ۹ / ۴۳۷۵، ط زكريا علي يوسف / إن كل دار مضافة إما إلى الإسلام وإما إلى الكفر، وإنما تضاف الدار إلى الإسلام إذا طبقت فيها أحكامه، وتضاف إلى الكفر إذا طبقت فيها أحكامه، كما تقول الجنة دار السلام والنار دار البوار، لوجود السلامة في الجنة والبوار في النار، ولأن ظهور الإسلام أو الكفر بظهور أحكامهما)

^{۲۲} بدائع الصنائع الكاساني ج ۸ ص ۴۵۴ هفت جلدی دار الكتب العلمية.

^{۲۳} لأن بلاد الإسلام لا تصير دار حرب بأخذ الكفار لها بالقهر ما دامت شعائر الإسلام قائمة فيها

дар ин нигариши дорул ислом мисли хамин муслиминики фарз шуда аст ки хам акнун 4 маъни ва мухтавои динро ба секуляристҳо доданд ва дар дорул куфрҳои амрико ва европо ва австралия ва ғейрих бо хифзи порайи аз шаъоире исломӣ қомилан шахсий мисли намоз ва руза ва жумъа ва ийдайн ва ҳамчунон худро дар доираи ислом нигоҳ доштанд.

Адами изхори " маъонӣ ва мафохими чоҳоргона" ӯи дин (1. Қудрати ҳукуматӣ 2. Қонун ва барнома 3. Итоат ва фармонбурдорӣ 4. Мужозот ва подош) , ва ажз дар ижройи қавонини шариати аллоҳ, ба далили ғалаба ва ҳокимияти куффор ва таҳкими қавонини куфрий бар муслимин аст; ва заъаф дар баробари қудрат қарор мегирад, чунончи аллоҳ таоло мефармояд:

إِنَّ الَّذِينَ تَوَقَّاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (سورة نساء/ ٩٧- ٩٨)

Дар инҷо ин ашхоси истизъоф ва зердаст буданро метавонанд бо хижрат аз дорул куфр ба дорул ислом аз бейн бибаранд аммо анҷомиш намедиханд. Манот ва мадори ҳукм дар қудрат бар аз бейн бурдани истизъофи аст ки ин истизъоф аз қудрат ва ғалабайи куффор ба вуҷуд омада.

Дар тамоми сарзаминҳои таҳти контроли тоғутҳои секуляри жаҳонӣ ё тоғутҳои секуляри маҳаллӣ аст муслимин мултазим ба мухтаво ва маъонӣ чоҳоргонаи дин ва қасоникӣ мебошанд куфр ба тоғут дошта бошанд ва динро барои аллоҳ таоло ҳолис кунанд ва аз ҳаққи худ дар таъбиқи қавонини шариати аллоҳ сӯхани ба миён биёваранд ва амали бар ҳалофи қавонин ва қудрати ҳукуматӣ

секуляристхо (ё ба забони арабий мушрикин) анжом диханд харгиз амният надоранд балки дар тангноххойи мухталифи чун махрумиятхойи ижтимоий ва зиндоний шудан ва таъбид ва ихроҷ ва хатто эъдом қарор хоханд гирифт.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Вассаламу алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатух.

Бисмиллаҳ валхамдулиллаҳ, аммо баъад: асаламу алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатух / баҳши 11 : (анвоъи дорул куфр ва табдили дорул ислом ба дорул куфр (2))

Шофеъийҳо:

Ибни Қуддома роҳимахуллоҳ аз ҳуди имоми Шофеъий роҳимахуллоҳ нақл мекунадки: замоники аҳли сарзамини муртад шаванд ва аҳкоми ҳудишон ба жойи аҳкоми шарияти аллоҳ дар жомеъа пиёда шавад чанин сарзамини табдил ба дорул харб мешавад дар ғанимат гирифтани амволишон ва мисли сарзамини мусайламайи каззобки Абу Бакр сиддиқ бо онҳо вориди жанг шуд то онҳоки ^{۲۴}мегуяд: ва Шофеъий чанин гуфт :

Ибни Хажар Хайтамии роҳимахуллоҳ мегуяд: ва ин васф ва номидани сарзамини ба инки исломий аст ё харбий васфи оризий аст ки бо

^{۲۴} ابن قدامة ، المغني (شرح مختصر الخرقي) - ج ۱۲ ص ۲۸۴ (۷۱۰۵) / فصل: ومَتَى ارْتَدَّ أَهْلُ بَلَدٍ، وَجَرَتْ فِيهِ أَحْكَامُهُمْ، صَارُوا دَارَ حَرْبٍ فِي أَغْنِيَانِ أَمْوَالِهِمْ، وَسَبَى ذُرَارِيَهُمُ الْخَادِثِينَ بَعْدَ الرَّدَّةِ، وَعَلَى الْإِمَامِ قِتَالُهُمْ، فَإِنْ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقُ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَاتَلَ أَهْلَ الرَّدَّةِ بِجَمَاعَةِ الصَّخَايَةِ، وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَاتَلَ الْكُفَّارَ فِي مَوَاضِعَ مِنْ كِتَابِهِ، وَهُوَ لَا أَحَقَّهُمْ بِالْقِتَالِ؛ لِأَنَّهُمْ تَرَكُوا رَبِّمَا أَعَزَّى أَمْنَالَهُمْ بِالنَّشْبِ بِهِمْ وَالْإِزْدَادَ مَعَهُمْ، فَيَكْثُرُ الضَّرَرُ بِهِمْ. وَإِذَا قَاتَلَهُمْ، قَتَلَ مَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ، وَيَتَّبِعُ مُذَبِّرُهُمْ، وَيُجْهَرُ عَلَى جَرِيحِهِمْ، وَتُغْنَمُ أَمْوَالُهُمْ. وَبِهَذَا قَالَ الشَّافِعِيُّ.

тағйири тасаллуту ахкомики дар он ижро мешаванд тағйир мекунад, ва аммо сухани касики мегуядки ин васф собит аст ва ^{۲۵}.тағйир намекунад саҳиҳ нест.

Мисли Андалуски ибтидо дорул куфр буд аммо баъди аз фатҳ табдил ба дорул ислом шуд ва баъди аз тасхири он тавассути куффор дубора табдил ба дорул куфр шуд. Албатта ибни Хожар Хайтамии роҳимахуллох дар " тухфатул мухтажи" худиш танҳо мӯътақид ба баҳши аз ин сухан аст, ва бар ин бовар аст ки дарул куфр ба дорул ислом тағйир пейдо мекунад ва дорул ислом ба дорул куфр табдил намешавад ва мегуяд: ҳар сарзаминики ҳукми дорул ислом будан бар он дода баъди аз он мутлақан табдил ба дорул ^{۲۶}.куфр намешавад. Ин дугонагии ақволи иддаи аз шофеъийҳо ба далили бардошт аз қовли росулulloх саллalloху алайҳи васаллам аст ки мефармояд:

«الإسلام يَغْلُو و لا يُغْلَى»

Ва чанин бардошт кардандки дар ҳеҷ сурати сарзаминики қаблан ^{۲۷}дорул ислом буда табдил ба дорул куфр намегардад. Мисли Шарбиний шофеъий роҳимахуллоҳки мегуяд: ҳатто агар куффор бар сарзамини мисли Торсуски сокинони он мусалмон ҳастанд тасаллут ^{۲۸}.пейдо кунанд боз табдил ба дорул харб намешавад.

Дар ин бардошт, сарзаминики тавассути куффор ишғол шуда бояд дубора ба муслимин ва қонуни шариати аллох баргардад ҳар чандки

^{۲۵} «تحفة المحتاج بشرح المنهاج» (۱۰۹-۱۰۸/۱۲) / وهذا الوصف للدار - وهو كونها إسلامية أو حربية - وصفٌ عارضٌ يتغير بتغير غلبة الأحكام التي تجري فيها، وأما قول من قال إنها ثابتة لا تتغير فغير صحيح.

^{۲۶} تحفة المحتاج في شرح المنهاج، أحمد بن حجر الهيتمي، تحقيق جماعة من العلماء، المكتبة التجارية الكبرى، القاهرة. / (۲۶۹/۹). ما حُكِمَ بأنّه دارُ إسلام لا يصير بعد ذلك دار كفر مطلقاً

^{۲۷} "تحفة المحتاج" (۸ / ۸۲)، و"أسنى المطالب" (۴ / ۲۰۴)

^{۲۸} شمس الدين محمد الخطيب الشربيني، مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج - ج ۲ ص ۴۶۵ / ولو غلب الكفار على بلدة يسكنها المسلمون كطرسوس لا تصير دار حرب .

ин озодсозий мuddатхо тул бикашад. Тамоми ин корхо барои ин аст сарзаминики замони дар ҳокимияти қонуни шариати аллох буда ва ҳокимияти он дар дасти муслимин буда ҳаргиз ба мулкияти куффор дар намеояд балки сарзамини ғасб шудайи астки бояд рузи дубора ба муслимин баргардад ва бори дигар қонуни шариати аллох дар он ба ижро дар омада ва тахти ҳокимияти муслимин қарор гирад ва ҳукми ин сарзамин бар ҳамон " ҳукми қаблий" он астки хануз ба тасаллуту^{۲۹}. куффор дар наёмада буда ва аҳкоми куфрий дар он ижро намешуд. Дар ин сурат: баъзи аз шофеъий мазҳабҳо бо истинод ба :

الإسلام يَغْلُو ولا يُغْلَى^{۳۰}،

Бар ин боварандки дорул ислом тахти ҳеч шароити дубора табдил ба дорул куфр ва дорул ҳарб намешавад ва исломро ғолиби медонандки ҳеч гоҳ мағлуб намешавад; ҳатто барҳи бар асоси ин ҳадис гуфтанд: агар куффор бар мантақайи аз билоди муслимин сайтара пейдо кунанд ва мусалмони ҳам дар он ёфт нашавад, боз ҳам он мантақа ба дорул куфр табдил намешавад; чироки ҳукм ба^{۳۱} истийло ва ғалабайи қаблийи онон мешавад.

Имом Нававий роҳимахуллох ҳам замоники меҳоҳад аҳкоми " лақит" ро баён кунад барои дорул ислом се ҳолат меоварад, дар ҳолати севум мегуяд: дор ва сарзаминики муслимин дар он сукунат доштанд

^{۲۹} و الرّملي در "نهاية المحتاج" می گوید: "ومنها -أي: من دار الإسلام- ما عُلِمَ كونه مسكنًا للمسلمين، ولو في زمنٍ قديمٍ، فغلب عليه الكفار كقرطبة؛ نظرًا لاستيلائنا القديم."

^{۳۰} أخرجه الروياني في ((مسنده)) (۷۸۳)، والدارقطني (۲۵۲/۳)، وأبو نعيم في ((تاريخ أصبهان)) (۹۲/۱)

^{۳۱} هبتمی، ابن-حجر، تحفة المحتاج فی شرح المنهاج، ج ۹، ص ۲۶۹.

сипас онжоро тарк карданд ва куффор бар он сарзамин ғалаба пейдо
^{۳۲} карданд .

Ба дунболи ин имоми Нававий роҳимахуллох таълиқи бар хамин
сухани худ мезанад ва мегуядки баъзи аз шофеъийҳо ба ин далил
чанин сарзаминро боз жузвӣ дорул ислом махсуб мекунанд чун
тасаллутӣ қадимӣи муслимин барои идома ва истимрори ҳукм
кофӣ аст ва баъзи аз мутаъаххирини шофеъӣ мазҳаб ҳам
мегуяндки ин ҳукм то замони астки муслиминро манъ накунад ва
^{۳۳} чунончи муслиминро манъ кунанд табдил ба дорул куфр мешавад.

Бо ин вужуд Мовардӣи шофеъӣ роҳимахуллох " доруш ширк" ро ба се
даста тақсим мекунад ва дар мовриди севум мегуяд: " сарзамини
исломки мушрикин бар он ғалаба пейдо кардан мисли Торсус ва
Антокия." Ин бархалофи он чизи астки аз баъзи аз шофеъӣ
мазҳабҳо нақл мешавад ва мувофиқи дидгоҳи имоми шофеъӣ
роҳимахуллох ва соири мазоҳиби исломӣ ва уламоӣи шофеъӣ
^{۳۵ ۳۴} мазҳаб аст.

Агар диққат кунем дар сухани қасоники мегуянд дорул ислом табдил
ба дорул куфр намешавад новъи таноқиз вужуд дорад ба хамин
далил ибни Хажар Хайтамӣи роҳимахуллох мегуяндки дорул ислом "

^{۳۲} العزيز شرح الوجيز (الشرح الكبير) ۱-۱۴ ج ۷ / كتاب القطى - احكام القبط ص ۴۰۳ / أحدها : دار يسكنها المسلمون فالقبط الموجود فيها مسلم وإن كان فيها أهل ذمة تغليباً للإسلام. الثاني : دار فتحها المسلمون وأقروها في يد الكفار بجزية فقد ملكوها أو صالحوهم ولم يملكوها ، فالقبط فيها مسلم إن كان فيها مسلم واحد فأكثر ، وإلا فكافر على الصحيح . الثالث : دار كان المسلمون يسكنونها ثم جلوا عنها وغلب عليها الكفار ^{۳۳} وأما عد الأصحاب الضرب الثالث دار إسلام فقد يوجد في كلامهم ما يقتضي أن الاستيلاء القديم يكفي لاستمرار الحكم ، ورأيت لبعض المتأخرين تنزيل ما ذكره على ما إذا كانوا لا يمنعون المسلمين منها فإن منعهم فهي دار كفر

^{۳۴} فصل ومتى ارتد أهل بلد وجرت فيه أحكامهم صاروا دار حرب في اغتنام أموالهم وسبي ذراريهم الحادثين بعد الردة - إلى أن قال - وبهذا قال الشافعي

^{۳۵} كان من بلاد الإسلام التي غلب عليها المشركون حتى صارت دار شرك كطرسوس وإنطاكية ، وما جرى مجرى ذلك من الثغور المملوكة على المسلمين

суратун ла хукман" табдил ба дорул харб мешавад. Яъни аз назари ³⁶зохирий табдил ба дорул харб шуда на аз назари хукм.

Рофеъий шофеъий роҳимахуллох нез мегуяд: агар куффор бар сарзамини аз дорул ислом тасаллут пейдо кунанд " баъзи аз мутаъаххирин мегуянд агар муслиминро дар он манъ накунанд хамчунон дорул ислом боқий мемонад ва гарна чанин сарзамини ³⁷дорул куфр аст" .

Албатта хамчунонки имоми Ромлий шофеъий роҳимахуллох дар мовриди муслимини мовжуд дар " Оргун" баҳши аз Андалуски тавассути насоро ишғол шуда буд фатво медиҳадки хижрат бар онҳо вожиб нест, чун бар асоси харрожики медиҳанд бидуни онки дар жон ва амвол ба онҳо зулм шавад 1. Динишонро ошкор мекунанд 2. Ва шариати аллохро аланан ба марҳала иҷро дар меоваранд. Дар назари имом Ромлий роҳимахуллох ин сарзамини дорул ислом аст ва агар ин муслимин аз он хориҷ шаванд табдил ба дорул харб ³⁸мегардад.

Ромлий шофеъий роҳимахуллох ҳам мегуяд: табдили дорул ислом ба дорул куфр ва дорул харб " сурутун ла хукман" ба сурати зохирий ³⁹аст на хукмӣ. Иҷлий шофеъий роҳимахуллох нез мегуяд: ин

³⁶ فقولهم لصار دار حرب المراد به صيرورته كذلك "صورة لا حكما" وإلا لزم أن ما استولوا عليه من دار الإسلام يصير دار حرب ، ولا أظن أصحابنا يسمحون بذلك

³⁷ ، ورأيت لبعض المتأخرين أن محله إذا لم يمنعوا المسلمين منها وإلا فهي دار كفر

³⁸ ما أجاب به الإمام الرملي عندما سئل عن "أراغون" وهي في الأندلس وقد تغلب عليها النصارى ، وأقروا المسلمين فيها ، وضربوا عليهم خراج الأرض يؤخذ منهم بقدر ما يستخرجونه منها ، ولم يظلموا في أموالهم ولا في أنفسهم ، ويقومون الصلوات في المساجد ، ويظهرون شعائر الإسلام جهرة ، ويقومون شريعة الله علنا فهل تجب عليهم الهجرة أم لا ؟ فأجاب الإمام الرملي : (بأنه لا تجب الهجرة على هؤلاء المسلمين من وطنهم ، لقدرتهم على إظهار دينهم به ، ولأنه صلى الله عليه وسلم بعث عثمان يوم الحديبية إلى مكة لقدرته على إظهار دينه بها ، بل لا تجوز الهجرة منه ، لأنه يرجى بإقامتهم به إسلام غيرهم ، ولأنه دار إسلام ، فلو هاجروا منه صار دار حرب)

³⁹ فقولهم لصار دار حرب المراد به صيرورته كذلك "صورة لا حكماً"

табдил шудани дорул ислом ба дорул харб "суратун ла хукман" аст ва хенгомики бар сарзамини хукм дода мешавад ба инки дорул ислом ^{۴۰}.аст баъди аз он мутлақан табдил ба дорул куфр намешавад.

Дар жамъ бейни нигариши ин даста аз уламоёни шофеъий метавонем бигуемки : бале, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мефармояд:

«الإِسْلَامُ يَغْلُو وَلَا يُغْلَى»

"ислом чийра мешавад ва сайтара пейдо мекунад ва бар он чийрагий ва сайтара нест." Аммо агар дар дили инсон ислом чийра шуд ва ин инсон дубора куфрро ба жойи иймон ба ислом бар дилиш чийра кард чи?

Ин воқеият аст ки ҳокимияти исломӣ ва дорул ислом улув ва боландӣ аст, пас раво нест кофар бар мусалмон бартарӣ ва сайтара пейдо кунад ва дорул куфр жойгузини дорул ислом шавад. Хамчунонки раво нест бори дигар куфр бар дили инсон жойи иймон ба исломро бигирад; аллох таоло нез мефармояд:

وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا (توبه/ ۴۰)،

Ва саранжом сухани кофаронро фурукашид ва сухани илоҳӣ пейваста боло буда аст.

Аммо агар дар "дил" и ё дар "сарзамин"и бори дигар куфр ҳоким шуд чи? Раво нест, аммо агар иттифоқ офтод чи? Хийли аз умур хастанд ки раво нестанд ва набояд иттифоқ биёфтанд аммо иттифоқ меофтанд. Хукми чанин ҳолати чист?

^{۴۰} وقوله فيحرم أن يصير به باعتزاله عنه دار حرب أي : "صورة لا حكما" إذ ما حكم بأنه دار إسلام لا يصير بعد ذلك دار كفر مطلقاً

Росулulloх саллаллоху алайхи васаллам сифориш мекунадки агар амир ва хокими куфри бавохий анжом дод ва муртад шуд бояд бар алайхи вай қиём шавад ва бардошта шавад чун чанон худишро кучак ва беарзиш карда астқи дигар шойистагии хокимият бар дорул ислом ва мўъмининро надорадқи бузург ва арзишманд хастанд. Ва аллох таоло ҳеч рохи қарор надодаки кофари бар муслимин хокимият ва тасаллут пейдо кунад:

«وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا» (نساء/ ۱۴۱)

Убодату ибни Сомит розиаллоху анху еки аз муфод ва мавориди байъатики бо росулulloх саллоллоху алайхи васаллам баста будандро ингуна баён мекунад:

وَأَنْ لَا تُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ^{۴۱}

Ва инки бо хокимон ва амирон дарғир нашавем, ва фармуд: магар инки худитон аз онон куфри ошкор ва возихиро мушохада кунидки барои он дар назди худованд далили қотиъи вуҷуд дорад.

Тўвзих инки:

Рахбарият ва хоким яъни намоянда ва мужрийи қонуни хоким бар жомеъа. замоники ин шахс ин қонунро рад кард ва масалан муртад шуд дар воқеъ худро аз намояндагии чанин қонуни халъ ва барий карда астқи боиси сарояти ин иртидод ва куфр ба зери мажмуъахойиқи тобеъи ун нестанд намегардад. Дар чанин шароити хуруж ва ҷиход бар алайхи чанин муртадди золим мутаносиб бо қудрати муслимин лозим мегардад ва бо муртад

^{۴۱} بخاري/ ۷۰۵۶ / دَعَانَا النَّبِيُّ فَبَايَعْنَاهُ، فَكَانَ فِيهَا أَخَذَ عَلَيْنَا: أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا، وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا، وَأَثَرَةٍ عَلَيْنَا، وَأَنْ لَا تُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ / رسول الله صلى الله عليه وسلم ما را فراخواند وبا ایشان بيعت كرديم و مضمون عهدى كه از ما گرفت اين بود كه: در خوشى و ناخوشى و سختى و راحتى و ترجيح دادن ديگران بر ما اطاعت و پيروى كنيم و اينكه با حاكمان و اميران در گير نشويم، و فرمود: مگر اينكه خودتان از آنان كفر آشكار و واضحى را مشاهده كنيد كه براى آن در نزد خداوند دليل قاطعى وجود دارد.

шудани чанин шахси ва бо вужуди қиём бар алайхи чанин муртадди тавассути мардуми он сарзамин хукми "дор" ва сарзамин аваз намешавад, чун намоянда ва мужрийи қонуни ҳоким бар чанин сарзамини нест; балки шахси оддий мисли соири ашхоси жомеъа мешавад аммо мумкин аст бо қудрати бештар.

Ин шахс дар чанин ҳолати дигар доройи самти шаръий дар дорул ислом нест ва ҳамчун ек мужримӣ оддий сокин дар дорул ислом бо вай муомала мешавад на ҳамчун ҳоким ва раҳбар ва намояндаи ижроӣ қонуни шариати аллоҳ ва намояндаи муслимин.

Дар чанин вазияти изтирорӣ пеш омада дорул ислом бо куфри ҳоким табдил ба дорул куфр намешавад, чун муслимин дар ҳоли мубораза бо чанин ҳокими кофари ҳастанд ва қавонини чанин ҳокими кофариро напазирофтанд. Дар чанин ҳолати метавон сухани Дисуқӣ молиқиро нест бо сухани ин даст аз шофеъӣҳо наздик карди мегӯяд: "агар билоди исломӣ ба тасарруфи куффор дар ояд, то замоники шаъоирӣ исломӣ дар он побаржо бошад, ба дорул куфр^{۴۲} табдил намегардад." Мисли кишвари Яман, Ҳиндустон, ва Ироқ ва

Сурия ва Иордания ва Миср ва Алҷазоир ва Либия ва Туркистони шарқӣ ва Ўзбекистон ва Тоҷикистон ваки мустаъмарайи куффори секуляр буданд ва ҳамаи дар ҳоли ҷиход ба сар бурданд. Аз дигар мавридҳои метавон ном бурд, дӯварӣ астки муғулҳо, сарзамини исломӣро ишғол карданд ва куффор бар муслимин ҳоким шуданд; аммо уламои ислом дар он замон ҳам ба сарзаминҳои

^{۴۲} حاشیه دسوقی، دسوقی مالکی، دارالفکر، بیروت، لبنان، ج ۲ ص ۱۸۸.

ишғолий , билоди куфр нагуфтанд чун муслимин хамиша ба нисбатхойи мухталифи дар холи жиход бо ишғолгарон буданд. Дар ин сурат дар мазхаби шофеъий чи ба дидгохи имоми шофеъий роҳимахуллоҳки ибни Қуддома роҳимахуллоҳ онро нақл карда истинод кунем ва чи ба дидгохи ондаста аз уламои бузургворики мўътақид ҳастандки дорул ислом "суратун ла хукман" табдил ба дорул харб мешавад, дар хар ду ҳолат манот ва меъёри тағйирдор ва сарзамин " қонун ва ҳукм" ва салатаи астки бар сарзамин ҳокимият пейдо карда аст. Агар салата ва қонун моли ислом бошад сарзамин ҳам дорул ислом ва агар ин салата ва қонун тасаллути куффор аваз шавад сарзамин ҳам табдил ба сарзамини дорул харб мешавад.

Ханбалийҳо:

Ибни Қуддома ханбалий роҳимахуллоҳ дар нақди бар сари се шартҳои иддаи аз уламои мазхаби ханафий жихати тағйири " дорул ислом" ба " дорул куфр" қоида буданд мегуянд:

وَلَنَا، أَنَّهَا دَارُ كُفَّارٍ، فِيهَا أَحْكَامُهُمْ، فَكَانَتْ دَارَ حَرْبٍ - كَمَا لَوْ اجْتَمَعَ فِيهَا هَذِهِ الْخِصَالُ -، أَوْ دَارَ الْكُفَرَةِ الْأَصْلِيِّينَ .

Назди мо сарзамини аҳкоми куффор иҷро шавад чанин сарзамини дорул харб аст хар чандки доройи ин се шарт бошад ё инки дар ва ^{۴۳}сарзамини куффори аслий бошад. Ва дуриё ва наздикийи сарзамини аҳкоми куффор бар он жорий мешавад таъсири дар дорул куфр ё дорул ислом шудани сарзамини надорад. Чунончи баён

^{۴۳}المغني مع الشرح الكبير (۱۰ / ۹۵ / . لنا أنها دار كفار فيها أحكامهم فكانت دار حرب كما لو اجتمع فيها هذه الخصال أو دار الكفرة الأصليين/

шуд ибни Қуддома ханбалий роҳимахуллох меғуяд ин раъйи имоми Шофеъий роҳимахуллох ҳам хаст. Ва ба ин шикл мазхаби ханбалий ҳам боз манот ва маллок ва меъёри ҳукм додан бар сарзаминиро ^{۴۴}.новъи ахкоми жорий бар он сарзамин медонад.

Тағйири дар назди шиъаёни 12 имомий:

Иддаи аз шиъаёни жаъфарий бар ин боварандки дорул ислом табдил ба дорул куфр намешавад ва ҳамон дидгоҳи бархи аз шофеъийхоро доранд. Ба унвони мисол шайх Тусий дар мабхаси " лақит" дар мовриди маҳдудайи севуми дорул ислом меғуяд: дар ва сарзаминики мутаъаллиқ ба муслимин буда аммо мушрикин бар он ^{۴۵}.тасаллут пейдо карданд мисли Торсус.

Бар асоси ин дидгоҳ, дорул ислом назди ин даст аз шиъаёни жаъфарий шомили се сарзамин аст:

1-Сарзаминхойики ба дасти ҳуди мусалмонон сохта шуда аст: мисли Бағдод ва Басра;

2-Сарзаминхойики мутаъаллиқ ба куффор буда ва мусалмонон онро фатх карданд;

3-Сарзаминхойики мутаъаллиқ ба мусалмонон буда ва куффор онхоро ишғол карданд.

^{۴۴} المغني مع الشرح الكبير ۱۰ / ۹۵. (ومتى ارتد أهل بلد وجرت فيه أحكامهم صاروا دار حرب في اغتنام أموالهم وسبي ذراريهم الحادثين بعد الردة، وعلى الإمام قتالهم فإن أبابكر الصديق رضي الله عنه قاتل أهل الردة بجماعة الصحابة، ولأن الله تعالى قد أمر بقتال الكفار في مواضع من كتابه وهؤلاء أحقهم بالقتال لأن تركهم ربما أغرى أمثالهم بالتشبه بهم والارتداد معهم فيكثر الضرر بهم، وإذا قاتلهم قتل من قدر عليه ويتبع مدبرهم ويجاز على جريحهم وتغنم أموالهم، وبهذا قال الشافعي. وقال أبو حنيفة: لاتصير دار حرب حتى تجتمع فيها ثلاثة أشياء: أن تكون متاخمة لدار الحرب لاشيء بينهما من دار الإسلام (الثاني) أن لايبقى فيها مسلم ولاذمي آمن (الثالث) أن تجري فيها أحكامهم. - قال ابن قدامة - ولنا أنها دار كفار فيها أحكامهم فكانت دار حرب)

^{۴۵} محمد بن الحسن الطوسي، المبسوط في فقه الامامية، تهران، المكتبة المرتضوية لاحياء التراث الآثار الجعفرية، بی تا، ج ۳، ص ۳۴۳. / «دارالاسلام على ثلاثة اضرب: بلد بني في الاسلام و لم يقهر بها المشركون كبغداد و البصرة...؛ و الثاني كان دار كفر تغلب عليها المسلمون و اخذوه صلحا و اقروهم على ما كانوا عليه على أن يؤدوا الجزية...؛ و الثالث دار كانت للمسلمين و تغلب عليها المشركون مثل الطرطوس.»

Ин дидгохи шиъаёни жаъфарий, сарзаминхойи мисли Андалус ва моли мусалмонон буда , агарчи акнун тахти сайтарайи куффор бошандро, жузъи аз дорул ислом медонад.

Дастайи дигар аз шиъаён бар ин боварандки дорул ислом табдил ба дорул куфр мешавад хамчунонки мумкин аст шахси мусалмон хам табдил ба шахси кофар шавад. Ба унвони мисол Халлий мегуядки: сарзамини мусалмононики куффор бар он ғалаба карданд жузъи ^{۴۶} дорул куфр махсуб мешавад.

Чун салата ва хокимият ба дунболи худии кинор задани қавонини ислом ва татбиқи қавонини куффорро ба дунбол дорад.

Дар кул ва дар миёни фуқаҳойи мухталифи мазохиби исломий 4 нигариш дар мавриди тағйири дорул ислом ба дорул куфр вужуд дорад:

1-Дар ва сарзамин бамужарради ғалабайи куффор ва ижро шудани аҳкоми куффор бар он табдил ба дорул куфр мегардад.

2- Дорул ислом имкон надорад тахти ҳеч шароити табдил ба дорул куфр шавад хатто агар куффор бар он мусаллат шаванд ва муслимин хам онхоро холий кунанд ва фарорӣ шаванд ва аҳкоми куффор бар он ижро шавад ва агар исми дорул харб бар ин сарзамин гузошта шавад " суратун ла хукман" аст.

3-Агар " дорул ислом" тавассути куффор ишғол шавад ва хокимият мутаъаллиқ ба куффор шавад аммо модомики муслимин дар он

^{۴۶} جمال الدين حسن بن يوسف حلى، تذكرة الفقهاء، تهران، مكتبة الرضوية لاحياء آثار الجعفرية، بی تا، ج ۲، ص ۲۷۵. / «اما دارالکفر ... بلد كان للمسلمين فغلب الکفار عليه.»

боқий мемонанд ва шаъоирӣ исломӣро иҷро мекунанд дар ин ҳолат "дорул ислом" табдил ба дорул куфр намешавад.

4-Дорул ислом табдил ба дорул куфр мешавад агар се шартро доро бошадки қовли имом Абу Ханифа роҳимахуллох аст.

Мо ба истинод ба манобеъи шаръӣ мутаваҷҷиҳ шудемки манот яъни: маллоқ, меъёр, мабно ва иллати ҳукм додан бар сарзамини ба дорул ислом ё дорул куфр будани "қонун ва ҳукм" ҳоким бар он кишвар аст, ва иллати ҳақиқӣи ҳукм: яъни чизики ҳукм ба он овизон шуда ва чизики ҳукмро ниғаҳ дошта ва ҳукм вобаста ба он ва доирмадори он аст "қонун ва ҳукм" аст.

Пас агар бихоҳем ба "таҳриҷи манот" яъни таъйини иллати ҳукм дар асл бипардозем мутаваҷҷиҳ хоҳем шудки: "қонун ва ҳукм" чизӣ аст ки ҳукми дорул ислом ва дорул куфр будани сарзамини ба он овизон аст ва ҳукмро ниғаҳ дошта аст: ва агар боз бихоҳем авсофи ғейри муассир дар ҳукм додан бар сарзамини ба дорул ислом ё дорул куфрро кинор биғузorem ва ба "танқихи манот" даст бизанем боз мутаваҷҷиҳ хоҳем шудки аз миёни авсоф ва вижагӣҳои мухталиф, "қонун ва ҳукм" васфи муассир ва аслий аст.

Ба унвони мисол медонемки ҳамр (ва ба истелоҳи роиҷи мо машруботи алкулий) доройи вижагӣҳо ва сифатҳои мухталифи чун: мойеъ будан, доройи ранг ё беранг, доройи таъмҳои мухталиф ва масти овар хастанд, ҳоло аз миёни инҳамма вижагӣ, кудом вижагӣ иллати аслий ва иллати наҳфӯфта дар ҳукми ҳаром шудани ҳамр аст? Масти. Пас масти вижагӣи маъруф ва василаи шинохти далили ҳукм ба ҳаром будани ҳамр аст.

Дар вижагихойи мухталифи дорул ислом мисли вужуди масжид ва азон ва амният дар анжومي шаъоури чун намози жумъа ва намозхойи жамоат ва баргузории ийдхойи фитр ва қурбон ва рафтан ба хаж ва қурбоний кардан ва "хукм кардан бар асоси қонун ва ҳукми шариати аллох" ва эътикоф дар масжид ва садҳо вижагии дигар кудом вижагий иллати аслий ва иллати нахӯфта дар дорул ислом номидани сарзамини аст? "хукм кардан бар асоси қонун ва ҳукми шариати аллох". Иллат дар асл, мусовий бо иллат дар фаръ нест. Пас "қонун ва ҳукм" вижагии маъруф ва василаи аслии шинохти далили ҳукм бар дор ва сарзамин аст.

Албатта бояд бидонем замоники уламо аз озодий ва амният дар анжومي шаъоир сухани гуфтанд, "шаъоури аллох" бар асоси таъбири қуръоний яъни тамоми аломатхойики нишон медиханд ин шахс ё ин жомеъа исломий аст ва тамоми бахшхойи ибодатро дарбар мегирад ва замоники аллох таоло мефармояд:

وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ (حج/۳۲)

"шаъоури аллох" танҳо мунхасир ба намоз ва руза ва ийдайн ва жумъа ва жамоат ва хаж нест, ижройи ҳудуд ҳам "шаъоури аллох" хастанд жиход ҳам "шаъоури аллох" аст. Хиҷоб ва тамоми аҳкоми маънавӣ ва зохирийи ислом "шаъоури аллох" хастанд.

Ҳам акнун нест бо кинор задани вижагиро ва сифатхойики дар "вазъи мовжуд" ва "замони хозир" дахли дар ҳукми бар "дор" ва номидани сарзамини ба дорул ислом ё дорул куфр надоранд, аммо ҳамчун фуруғӣ ба ҳамроҳ сабаби аслий вужуд доранд – яъни ин вижагихойи фаръӣ баён шуданд аммо даҳолати дар ҳукми аслий надоранд –

мутаважжих мешавемки " қонун ва ҳукм" манот, меъёр ва маллоки ташхиси " дорайн" бар райи замин аст.

Борҳо арз шудки аз нигоҳи шаръий ва ончи тамоми мазохаби исломий бар он иттифоқ доранд манот ва меъёр ва маллоки табдили дорул куфр ба дорул ислом " қонун ва ҳукм" аст ва бар асоси назароти фуқаҳойи ислом, ҳукм бар дорул куфр будани кишварҳо, ғалаба куффори бар он мантақа ва ривож қавонини онон аст; ва алова бар он ҳукм бар дор ва сарзамин бо ҳукм бар сокинон фарқ дорад, сарзамини мисли бахшҳои аз рӯи шарқӣ ки дар он муслиминин зиндагӣ мекарданд аммо ҳамчунон дорул куфр буд бо фатҳи он тавассути муслимин табдил ба дорул ислом мешавад ҳоло агар бори дигар тавассути куффори ишғол шавад бо дорул куфрики қабли аз фатҳ буд чи фарқи дорад? Ҳеҷ фарқи надорад.

Аммо инки мо бихоҳем бо онки ба далили ғазаби дорул ислом ва ишғоли сарзаминҳои исломӣ бо онҳо вориди ҷиҳоди озодийсозӣ ва дафъ шавем ва бо муслимин сокини дар онҳо ҳамчун муслиминин дар дорул ислом бархурд кунем ва ин масала ва боби ҷудогонаӣ аст.

Яъни бо онки Андалус наздик ба 8 қарн тахти ҳокимияти муслимин буда ва алъон қарнхостки тахти ҳокимияти куффори қарор гирифта ба нахвики ҳатто ек нафар ҳам ёфт нашудки шаҳодатайн бар забон ҷорӣ кунанд ва ҳам акнун табдил ба ду кишвари испания ва португал шуда чи фарқи бо англиз ва амрико ва герман ва соири дорул куфрҳо дорад? Ҳоло ин дуруст аст ки бигуем испания ва португал дорул ислом ҳастанд аммо амрико ва англиз дорул куфр? Ҳам акнун фарқи бейни инҳо дар чист?

Чизики маноти хукм набошад ва хукм бар мадори он начархад боиси тағйири хукм намешавад. Имруза дар бисёри аз дорул куфрхонии жаҳон мо шохиди азон ва масоҷиди мухталиф ва иқомаи намаз ва баргузориҳои ҷумъа ва ҷамоат ва ийдайн ба сурати ошкор ва ҳатто шохиди садҳо муассаса ва гуруҳ ва ҷамоат аз муслимин ҳастемки ошкоро дар ҷорҷуби қавонини секуляристӣ ва демокрасии ҳоким бар ин кишварҳо фаолият мекунанд ва гоҳ амнияти онҳо аз сарзаминҳои тавассути муслимин фатҳ шуданд бештар аст бо ин вуҷуд ин маворид маноти ва меъёри хукм бар дор ва сарзамини нестанд ва ин маворид боиси дорул ислом шудани ин дорул куфрҳо намешавад. Пас набояд фароби анҷоми корҳои дар дорул куфрҳоро хурдкӣ барои қавонини секуляристӣ ва ҳуқуқи секуляр зарари надорад.

Шахс бо шароити вориди ислом ва иймон мешавад ва бо шароити боз аз ислом ва иймон хориҷ мешавад ва ингуна нест бигуем чун шахс ибтидо мусалмон буда пас харгиз дубора кофар намегардад.

Дар ҳар сурат ҳамчунонки шахс бо яқин вориди ислом мешавад бо шак аз ислом хориҷ намегардад. Сарзамин ҳам ба ҳамин шикл аст замоники бо яқин табдил ба дорул ислом шуда бо шак табдил ба дорул куфр намешавад, ва бо дар назар гирифтани тамоми ончи баён шуд, агар дар табдили билоди исломӣ ба билоди куфр шак кунем, боз ҳам бояд хукм ба исломӣ будани кишварҳо бидихим; ҷироки қабли аз ин, дар исломӣ будани ин билод яқин доштем ва ^{۴۷} акнун бо шак наметавон яқини қаблӣро кинор гузошт.

^{۴۷} کاسانی، علا الدين، بدائع الصنائع، ج ۷، ص ۱۳۱.

Косоний ханафий роҳимахуллох дар "бадаъиус санаъи" мегуяд:

فلا تصيرُ دارُ الإسلامِ بيقينٍ: دارُ الكفرِ بالشكِّ والاحتمالِ، على الأصلِ المعهود: أنَّ الثَّابِتَ بيقينٍ لا يزولُ بالشكِّ والاحتمالِ.

Дар ин сурат лозим ва зарурий аст ки дар мавриди ин даста аз ҳукуматҳои бадили изтирорӣи исломӣ бо диққат ва хассосияти виҷайи нигоҳ кард, бо ин вужуд, бо таваҷҷуҳ ба манот ва меъёр ва маллокики дар қуръон ва суннати саҳих ва ақволи асҳоби росулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ва ороӣи тамоми мазоҳиби исломӣ барои таъхиси дорул ислом аз дорул куфри таъйин шуда бо таъйири "қонун ва ҳукм" ҳеҷ монъи барои таъйири "дор" вужуд надорад.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Вассаламу алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатух.